

Laskowska, Małgorzata

Związek religii z cyberprzestrzenią

Kultura Media Teologia 9, 86-87

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ZWIĄZEK RELIGII Z CYBERPRZESTRZENIĄ

Piotr Siuda, Religia a internet. O przenoszeniu religijnych granic do cyberprzestrzeni, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010, ss. 255.

Nowe media stwarzają nowe możliwości wyrażania siebie, rozwijania swoich zainteresowań, pasji, również zaspokajania potrzeb społecznych, emocjonalnych, a także duchowych. Szczególnie zasłużonym w tym względzie jest Internet wykorzystywany w celach prywatnych, a także zawodowych. Kultura, tworzona na bazie Sieci, określana wirtualną, cyberprzestrzenną czy po prostu cyberkulturą, przenika niemalże każdą przestrzeń codziennego ludzkiego życia. Za pomocą Netu robi się zakupy, przelewy bankowe, rezerwuje się miejsce w hotelu, w biurze podróży itd. W Sieci ludzie się poznają, pogłębiają znajomości, ale też tu właśnie... poszukują Boga, sensu życia, odpowiedzi na wiele trudnych pytań natury duchowej i religijnej. O tym, że w Internecie możemy odnaleźć ogromne ilości treści religijnych – i to omówionych z różnych stron, z perspektywy różnych religii i wyznań – można się przekonać na podstawie lektury książki dr. Piotra Siudy pt. „Religia a internet. O przenoszeniu religijnych granic do cyberprzestrzeni”. Publikacja ta, co prawda wydana w 2010 r., ale zasługuje na szczególną uwagę. Internet w religii – religia w Internecie – w dobie coraz bardziej rosnącej popularności nowych mediów – jest zagadnieniem niezwykle aktualnym.

Sam Autor pisze, iż „książka traktuje o konkretnych realnych granicach odwzorowanych w cyberprzestrzeni – o granicach religijnych. W wypadku religii doskonale widać, jak świat realny „przenosi się” do świata elektronicznego” (s. 12). Publikacja ta nawiązuje zatem do realnych podziałów religijnych, ale także – co bardzo ciekawe – do różnych form aktywności religijnej w sieci – modlitwy, rytuałów, medytacji, pielgrzymek oraz o wizji religijnych. Nie brakuje w niej także odniesienia do instytucjonalizowanego oraz wspólnotowego wymiaru religii.

Książka składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym, zatytułowanym „Okiełznać religię w internecie”, Autor przedstawia teoretyczne wprowadzenie do zagadnienia religii, szczególnie religii online w kontekście kondycji współczesnej religijności. W tym odniesieniu nie zabrakło nawiązania do popkultury jako fundamentalnego elementu współczesnej kultury oraz jej powiązań z religią. W rozdziale drugim, zatytułowanym „Religia sieciowa” oraz trzecim („Ostateczna diaspora, czyli religijne społeczności wirtualne”), prezentuje i analizuje konkretne formy religijnej aktywności. Są to m.in. rytuały, pielgrzymki, a także modlitwa online. Na szczególną uwagę zasługuje właśnie trzeci rozdział, w którym zostało wyjaśnione pojęcie i rozumienie internetowych społeczności religijnych. To zjawisko wiąże się z tym, co określamy jako społeczeństwo sieci. Na podstawie wielu przykładów Autor ukazuje najważniejsze różnice między społecznościami online oraz offline. W rozdziale czwartym przedstawia cyberprzestrzeń jako przestrzeń dla nowych ruchów religijnych. W tym temacie szczególnie ważne i cenne są odniesie-

nia do działalności aktywistów neopogańskich, nowych ruchów religijnych oraz wizji religijnych w Sieci. W rozdziale piątym zaś Autor nawiązuje do obecności wielkich religii w Sieci takich, jak chrześcijaństwo, islam oraz hinduizm.

Publikacja socjologa dr. Piotra Siudy to książka ważna nie tylko dla socjologów, teologów, kulturoznawców, medioznawców, ale dla każdego. Każdy bowiem człowiek – w mniejszym lub większym stopniu – ma związek z religią. Nawet ateista stoi niekiedy w poważnej konfrontacji z pytaniami czy dylematami natury duchowej. Sieć jest najlepszym przykładem tego naturalnego ludzkiego zakorzenienia w religii. Książka ta pozwala bliżej poznać naturę człowieka – człowieka religijnie aktywnego w sieci – i pomaga odszukać odpowiedzi m.in. na pytania: czego w sieci szuka, jakie ma wyobrażenie o wierze, religii, Bogu, wspólnocie religijnej, z jakimi problemami duchowymi zmagają się na co dzień. Warto wyraźnie zaznaczyć, iż Autor wykazuje się ogromną ostrożnością w odpowiadaniu na pytanie: dokąd ta aktywność ludzka w Sieci zmierza. Jako badacz analizuje to, co dzieje się tu i teraz, bada fakty, dane. Dzięki temu naukowemu podejściu zatrzymuje zapędy wszystkich tych, którzy albo są skrajnie optymistycznie co do religijności w Sieci, albo skrajnie pesymistyczni. Publikacja ta to zdecydowanie wyważony głos w dyskusji na temat powiązań Internetu i religii.

Opracowań na temat związków religii i cyberprzestrzeni nie ma zbyt wiele. Podstawową przyczyną tego są przede wszystkim trudności w prowadzeniu całościowych, pełnych i systematycznych badań Internetu oraz jego najważniejszych przestrzeni społecznościowych (serwisy społecznościowe, blogi, grupy dyskusyjne), czyli wirtualnych miejsc, w których propagatorzy religijni są najbardziej aktywni. Publikacja ta zatem, z wieloma odniesieniami do anglojęzycznej literatury przedmiotu, a także socjologicznych badań empirycznych, stanowi przede wszystkim jedno z pierwszych i najważniejszych, jeśli chodzi o Polskę, zestawień danych na temat obecności religii i aktywności religijnej w Sieci. Stanowi godne uwagi uporządkowanie wiedzy na ten temat. Jednakże, jak sam Autor zaznacza, publikacja nie jest opracowaniem pełnym i kompletnym. Na końcu znajduje się bardzo ważna część książki, dotycząca metody oraz wytycznych do dalszych badań w tym temacie. ■

dr Małgorzata Laskowska
UKSW, Wydział Teologiczny, Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa